

Täysistunto

Keskiviikko 6.9.2017 klo 14.03—16.53

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tietoyhteiskuntakaaren muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 82/2017 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 25. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

14.10 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tietoyhteiskuntakaarta. Esitys liittyy sääntelyn sujuvoittamista koskevaan hallituksen kärkihankkeeseen. Esityksessä ehdotetaan purettavaksi joitakin tietoyhteiskuntakaaren yksittäisiä normeja. Tämän lisäksi tietoyhteiskuntakaaren normien läpikäynti jatkuu liikenne- ja viestintäministeriössä. Myös EU:ssa on vireillä useita lainsäädäntöhankkeita, jotka tulevat vaikuttamaan tietoyhteiskuntakaareen.

Media-ala on jatkuvassa murroksessa, mikä johtuu digitalisaatiosta ja käyttäjille tarjottavista uusista ja usein globaaleista palveluista. Käyttäjien tottumukset ovat muutoksessa, ja kilpailu käyttäjistä ja mainosrahoista on kovaa. Esityksessä pyritään osaltaan parantamaan kotimaisen media-alan yritysten toimintaedellytyksiä. Sen lisäksi hallituksella on suunnitteilla lisää toimia, joilla pyritään helpottamaan kotimaisen median toimintaedellytyksiä.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi radiomainonnan määrällisiä rajoituksia koskeva säännös. Myös säännöstä televisiotoimijoiden velvollisuudesta varata yli puolet vuosittaisesta lähetysajastaan eurooppalaisille ohjelmille muutettaisiin joustavammaksi.

Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksun määrää korotettaisiin Yleisradion osalta ja alennettaisiin kaupallisten toimijoiden osalta. Ehdotettu muutos on perusteltu, sillä Viestintäviraston valvontatehtävät ovat Yleisradion osalta merkittävästi lisääntyneet vuoden 2013 alussa voimaan tulneiden yleisradiolain muutosten yhteydessä. Kaupallisten televisio- ja radiotoimijoiden osalta valvontatehtävät ovat puolestaan vähentyneet.

Televisio-ohjelmistojen saavutettavuutta koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että näkö- ja kuulorajoitteisille tarkoitettu ääni- ja tekstityspalvelu olisi liitettävä Yleisradion julkisen palvelun ohjelmistojen ja kaupallisten yleisen edun ohjelmistojen lisäksi myös sellaisiin valtakunnallisiin ohjelmistotoimilupien nojalla lähetettäviin ohjelmistoihin, jotka palvelevat useita eri yleisryhmiä. Ehdotetulla muutoksella halutaan turvata näkö- ja kuulovammaisten osalta sananvapauteen sisältyvä oikeus ottaa vastaan viestejä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

Radio- ja televisiotoiminnan ohjelmistotoimilupien myöntämis- ja peruuttamisedellytyksiä tarkennettaisiin niin, että ohjelmistotoimilupaa ei myönnettäisi, jos on perusteltua syytä epäillä hakijan rikkovan esimerkiksi arpajaislain rahapelien markkinointia koskevia säännöksiä. Lakiin lisättäisiin säännös toimilupaviranomaisen toimivallasta peruuttaa televisio- tai radiotoimintaan myönnetty ohjelmistotoimilupa toimiluvan haltijan rikkoessa toistuvasti ja vakavasti rahapelien markkinointia tai lapsille haitallisten ohjelmien lähetyksia koskevia säännöksiä.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi myös viestintäpalvelujen ja matkapuhelinten kytkäkauppaa koskevat säännökset.

Tämän hallituksen esityksen jälkeenkin tietoyhteiskuntakaaren normien läpikäyminen jatkuu liikenne- ja viestintäministeriössä. — Kiitos.

14.13 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiinnitän tässä puheenvuorossani huomiota vain yhteen tämän lakiesityksen kohtaan, ja se on ohjelmistojen saattaminen näkö- ja kuulovammaisten saataville.

Jos halutaan edistää kansalaisten yhdenvertaisuutta, niin palvelujen esteettömyyteen on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota. Esteettömyyshän tarkoittaa kaikkien aistien esteettömyyttä, ei ainoastaan liikuntaesteettömyyttä, ja nykyisinhän puhutaankin mieluummin saavutettavuudesta. Jokaisella yhteiskunnan jäsenellä on oltava oikeus tarpeelliseen tietoon omalla kommunikointikielellään, ja saavutettavuus on sitä, että tuotteet ja palvelut on suunniteltu niin, että ne soveltuvat monialaisille käyttäjille. Onkin kiitoksen arvoinen asia, että kotimaisten ohjelmien ääni- ja tekstityspalvelut ovat mukana tässä liikennekaaressa.

Lakiesityksessä ehdotettu näkö- ja kuulovammaisille tarkoitettujen ääni- ja tekstityspalvelujen laajentaminen yleisen edun ohjelmistojen lisäksi useita yleisöryhmiä palvelevien valtakunnallisten ohjelmistojen nojalla lähetettäviin ohjelmiin on erittäin kannatettavaa, sillä eihän tämä palvele ainoastaan kuulo- ja näkövammaisia. Esimerkiksi tekstityspalveluhan auttaa monia muitakin ihmisryhmiä kuin kuulovammaisia. Siitä hyötyvät iäkkäät ihmiset, kehitysvammaiset, suomea vieraana kielenä puhuvat ja niin edelleen.

Me olemme siis menossa oikaan suuntaan, mutta paljon on kyllä vielä tekemättä yhdenvertaisuuden varmistamiseksi. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta on ikävää, että urheilu- ja musiikkiohjelmat on jätetty tämän lakiesityksen ulkopuolelle. Myöskään viittomakielisten asemaa ei huomioida riittävästi. Viittomakieli on kuuroille äidinkieli, ja esimerkiksi suomi puhuttuna tai kirjoitettuna on heille vieras kieli. Lainsäädännössä me emme siis edelleenkaan huomioi riittävästi [Puhemies koputtaa] viittomakielisten yhdenvertaisuutta, ja näihin asioihin toivon valiokunnassa käytettävän aikaa ja niistä keskusteltavan.

Ihan lopuksi, arvoisa puhemies: esteetön yhteiskunta on kaikille hyvä yhteiskunta, ja toivon, että kaikessa lainsäädännössä [Puhemies koputtaa] tekisimme enemmän sen asian eteen töitä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, kun 2 minuuttia on kulunut, pääsääntöisesti pyritään silloin siirtymään tänne puhujapöytäntöön, mikäli vielä asiaa on. Nyt opettelemme uutta ja sitten jatkossa pidämme tästä tarkemmin kiinni.

14.16 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tietoyhteiskuntakaari on hyvä asia, ja hyvä, että sääntelyä sujuvoitetaan. Tämän hallituksen kärkihankkeen pohjalta tässä esi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

tetään muutettavaksi muun muassa radiomainonnan määrää, ja itse toivoisin, että myös tv-mainonnan puolella ehkä uudelleen harkittaisiin joitain vuosia sitten tehtyjä päätöksiä, mitkä tietyllä tavalla pätkivät näitä useisiin osiin, ovatko ne enää tänä päivänä niin perusteltuja. Toivoisin, että ministeri voisi tätä ehkä uudemman kerran pohtia. Aika paljon siitä tulee palautetta, ja kun itse tiedän olevani siihen osasyllinen, kun olen silloin valiokunnassa asiaa käsitellyt, kun tämä muutos tehtiin, niin nyt ainakin vähän saan omaatuntoa puhdistettua, kun asia ja huoli on nostettu esille, että enää ohjelmia ei välttämättä lainsäädännön määräämänä tarvitsisi tällä tavalla pilkkoa kuin tällä hetkellä tehdään. Se tietysti näkyy näissä suosituissa ohjelmissa, missä esimerkiksi edustaja Kaikkonen ja muut esiintyvät. Niissä on paljon mainoskatkoja, kun tavoitteena on tietysti myös saada rahoitusta sitä kautta.

Arvoisa puhemies! Myönteistä, niin kuin edustaja Mäkisalo-Ropponen nosti esille, on se, että me erityisesti näissä pääkanavissa tuomme näkö- ja kuulovammaisten asiaa eli laajasti esteettömyyttä entistä vahvemmin esille. Ääni- ja tekstityspalveluiden laajentaminen on tällä puolella perusteltua. Myös se on hyvä asia tässä uudistuksessa, että ohjelmistotoimilupien myöntämistä ja myös pois ottamista selkeytetään. Tässä esityksessä tuodaan esille esimerkiksi se, että lupaa ei myönnettäisi, jos on perusteltua syytä epäillä hakijan rikko- van arpajaislain rahapelien markkinointia koskevia säännöksiä — eikä toisaalta, jos hakijan epäillään mahdollisesti syyllistyvän rikoslaissa rangaistavaksi säädettyyn kiihottamisen kansanryhmää vastaan. Nämä samat säädökset ovat myös tuolla toimiluvan peruuttamisen puolella, ja tämä selkeyttää varmasti tätä tilannetta paljon.

Mutta tässä keskustelussa on ehkä hyvä nostaa esille sitäkin, että meidän aika runsaat säätelyt tänne perinteisen television puolelle asettavat kyllä Suomessa toimivia media-alan yhtiöitä kilpailunäkökulmasta erilaiseen asetelmaan erityisesti internetin puolella tapahtuvassa toiminnassa. Toivoisin, että myös sitä pohdittaisiin. Pienen tv-yhtiön, joka esimerkiksi tarjoaa ohjelmaa tv:n mutta myös internetin puolella, pitää täyttää monet vaatimukset ennakkosensuureista ja -tarkistuksista ja muista, ja samaan aikaan kuitenkin tämä maailma tulee entistä enemmän sellaiseksi rajattomaksi, että näitä ohjelmia katsotaan monista muistakin maista, puhumattakaan YouTubesta taikka tämäntyyppisistä palveluista. Myös ulkomaiset tv-kanavat, joita tällä hetkellä hyvin monet suomalaisetkin katsovat, ovat erilaisessa kilpailuasemassa. Toivon, että myös tätä pohditaan, että emme tekisi sellaista lainsäädäntöä, että meidän kotimainen tuotanto ja kotimaiset tv-kanavat eivät pystyisi toimimaan myös näillä rajattomilla markkinoilla.

14.20 Lea Mäkipää si: Arvoisa puhemies! Tietoyhteiskuntakaari tuli voimaan vuoden 2015 alussa. Lakiin on koottu kaikki keskeiset säännökset, jotka koskevat sähköistä viestintää ja sen tietoturvaa, ja lakiin sisältyy myös viestintämarkkinalaki. Näin laajaa lakia joudutaan jatkuvasti päivittämään, koska sähköisessä viestinnässä tapahtuu koko ajan muutoksia.

Lain tavoitteena on edistää sähköisen viestinnän palvelujen tarjontaa ja käyttöä sekä varmistaa, että viestintäverkkoja ja viestintäpalveluja on kohtuullisin ehdoin jokaisen saatavilla koko maassa. Lain tavoitteena on lisäksi turvata radiotaajuuksien tehokas ja häiriötön käyttö sekä edistää kilpailua ja varmistaa, että viestintäverkot ja -palvelut ovat teknisesti kehittyneitä, laadultaan hyviä, toimintavarmoja ja turvallisia sekä hinnaltaan edullisia. Lain tavoitteena on myös turvata sähköisen viestinnän luottamuksellisuuden ja yksityisyydensuojan toteutuminen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

Korostan myös, että hyvää on se, että näkö- ja kuulorajoitteisille suunnatut yleisohjelmat koskevat myös MTV3- ja Nelonen-kanavia. 294 §:n mukaan televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksun määrää muutetaan siten, että Yleisradio Oy:n valvontamaksua korotetaan 220 000 euroon vuodessa, perusteena Viestintäviraston valvontatehtävien lisääntyminen Yleisradion osalta. Vastaavasti kaupallisten televisio- ja radiotoimijoiden maksua alennetaan vähentyneiden valvontatehtävien vuoksi.

Arvoisa puhemies! Esityksestä pyydettiin lausunnot noin 150 lausunnonantajalta, muun muassa radio- ja televisiotoimijoilta, teleyrityksiltä ja keskeisiltä viranomaisilta. Näin ollen voidaan sanoa, että kenttää on kuultu, ja saatu palaute on otettu myös huomioon. Lausuntojahan annettiin 31 kappaletta. Yleisesti lausunnoissa kannatettiin esityksen tavoitetta sujuvoittaa sääntelyä hallituksen kärkihankkeen mukaisesti.

Tämä hallituksen esitys on kannatettava.

14.23 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Täällä on tuotu esiin tasapuolista tiedonsaantioikeutta, ja varmasti niin näkö- kuin kuulovammaistenkin suhteen tasapuolinen tiedonsaantioikeus on hyvä asia keskustella, mutta haluaisin nostaa tässä yhteydessä esiin myös maantieteellisen oikeuden saada tasapuolisesti tietoa, ja se ilmenee hyvin monilta osin, esimerkiksi televisiokanavien näkyvyyden osalta. Meillä on operaattoreita, jotka lähettävät, lähinnä siis Digitan mastojen kautta, eri televisiokanavien ohjelmia, mutta nämä kanavat eivät sitten joka puolella näykyään niin sanottujen katvealueiden vuoksi, ja jokaiseen mastoon ei kaikkia kanavapaketteja ole saatu. Tilanne on sikäli kestävä, että kansalaiset haluaisivat katsoa laajemmin, saada tietoa laajemmin eri kanavien kautta tulevista ohjelmista mutta hyvin moni paketti, peruspaketti, tällä hetkellä sisältää vain peruskanavat Ylen, MTV:n ja Nelosen — ja tuossapa tuo sitten oikeastaan onkin. Sub-tv:stä tai FOXista voi vain unelmoida.

Kun tätä kysyy viranomaistahoilta, niin Digita, Viestintävirasto ja sitten kanavaoperaattorit pallottelevat asiaa toisilleen, kenelle vastuu tästä oikein kuuluu. Nämähän perustavat nämä laskentansa väkilukupohjaan, eivät maantieteelliseen pohjaan vaan siihen, paljonko on asukkaita, mutta hyvin huonosti tässä otetaan huomioon kesäasukkaitten määrä tai turistien määrä, mitä eri alueilla voi olla, ja tähän tietysti toivoisin huomiota kiinnitettävän. Kysyisinkin oikeastaan ministeriltä nyt tästä maantieteellisestä tasapuolisuudesta: mitä tälle asialle olisi tehtävissä, että kanavat näkyisivät tasapuolisemmin eri puolilla Suomea ja näistä katvealueista päästäisiin eroon?

14.25 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa herra puhemies! Viime vaalikaudella vuonna 2014 käytiin laaja tietoyhteiskuntakaaren uudistusprosessi eduskunnassa. Silloin sähköisen viestinnän tietosuojaa ja viestintämarkkinoiden lainsäädäntöä muutettiin aika radikaalistikin, mutta tiedämme, että aika muuttuu ja lain pitää edustaa sitä aikaa, missä elämme. Siksi tämä normienpurkuesitys eduskuntaan hallituksen esityksenä poistaa turhaa sääntelyä ja edesauttaa sitä, että sähköinen viestintä, tietoyhteiskunta, elää tässä ajassa.

Erityisen kiitollinen olen siitä, että näkö- ja kuulorajoitteisille henkilöille tämä hallituksen esitys tuo laajennusta palveluihin, sillä ääni- ja tekstityspalvelut laajenevat niin, että myöskin valtakunnallisen ohjelmistotoimiluvan nojalla lähetettäviin ohjelmiin nämä tekstitys- ja äänipalvelut pitää liittää silloin, kun kyse on useista eri yleisöryhmistä, jotka vastaanottavat näitä ohjelmia. Edustaja Mäkisalo-Ropponen puhui erittäin hyvin täällä salissa esteettömyydestä, joka ei koske vain näkö- ja kuulorajoitteisia ihmisiä — eri väestöryhmät

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

ja vammaisryhmät hyötyvät näistä palveluista. Se ei voi olla ainoastaan kaupallisten kanavien, MTV3:n ja Nelosen kanavien, asia vaan sen pitää olla kaikkien viestintäverkkojen asia, että nämä esteettömyysasiat ovat kunnossa. Kuitenkin vuonna 2016 MTV3 ja Nelosen äänipalveluiden osalta täyttivät jo sataprosenttisesti tämän asian ja Ylelläkin tämä asia oli hyvällä kontolla, mutta tekstitysten osalta [Puhemies koputtaa] on vielä kaikilla kanavilla parannettavaa.

14.27 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Pääosin kyse on hyvästä hallituksen esityksestä.

Ensiksikin tähän esitykseen liittyy useita sääntelyn keventämiseen tähtääviä muutoksia. Jatkossa radiomainnon määrää ei rajoitettaisi säännöksiin ja myös televisio-ohjelmien eurooppalaisuuden vaatimuksista joustettaisiin. Lisäksi televisio- ja radioalan kannalta järkevä muutos on myös se, että nykyisiä valvontamaksuja alennetaan. Kaikki tämä vahvistaa monipuolisen radio- ja televisiomainnon säilymistä ja kehittymistä Suomessa.

Toisaalta kritiikkiä voi esittää siitä, että tässä televisio-ohjelmien eurooppalaisuuden vaatimusten höllentämisessä ei menty riittävän pitkälle. Olen sitä mieltä, että tässä asiassa harkintavalta olisi pitänyt antaa televisiotoimintaa harjoittavien tahojen käsiin.

Lisäksi isompaan pohdiskeluun voisi valiokunnassa olla syytä kahdessa asiassa. Ne ovat uudesta ääni- ja tekstityspalveluvelvoitteesta ohjelmistoyhtiöille koituvat kustannukset sekä Viestintäviraston oikeus evätä joissain tapauksissa radio- ja televisiolupa.

Ensimmäisen kohdalla kyse on sinällään tärkeästä uudistuksesta. On hyvä, että uudella velvoitteella ääni- ja tekstityspalveluista näkö- ja kuulorajoitteisen kansalaisen perusoikeudet paranevat. Ongelmallista tosin tässä on se, miten tästä koituvat kustannukset korvataan. Hallituksen esityksessä velvoitteiden täyttämistä aiheutuvat kustannukset maksettaisiin julkisista varoista vain Yleisradio Oy:lle, ei yksityisille yrityksille. Kovinkaan reilulta tämä järjestely ei kuulosta. Yhteiskunta lisää siis yksityisten elinkeinonharjoittajien kustannuksia ja korvaa vain omat kulunsa.

Toinen isompi kysymys, arvoisa puhemies, on sitten tämä Viestintävirastolle annettu oikeus evätä lupa, jos hakijan epäillään rikkovan esimerkiksi arpajaislakia tai ikärajasäännöksiä. Muun muassa Medialiitto on pitänyt tätä mahdollisuutta viranomaisen ennakkollisena puuttumisena sananvapauteen. Heidän mielestään erityisesti markkinointia ja ikärajoja koskevat perusteet eivät ole yhteiskunnallisesti riittävän painavia oikeuttaakseen ohittamaan perustuslain mukaisen sananvapauden ennakkoesteiden kiellon. Siksi voisi olla paikallaan tarkastella sitä, pitäisikö tätä kohtaa laissa tarkentaa. Jonkinlaista sääntelyä tässä kyllä tarvitaan, mutta mennäänkö tässä näiden ikärajojen ja markkinoiden osalta jo hiukan liian pitkälle?

14.30 Mikko Alatalo kesk: Arvoisa puhemies! Tietoyhteiskuntakaari on hyvin laaja, ja digitalisaatio muuttaa tietysti näitä olosuhteita hyvin voimakkaasti, jolloin täytyy näitä korjauksia tehdä, ja hyvä näin.

Yhdenvertaisuus on erittäin tärkeä asia, ja tämä esteettömyys, ääni- ja tekstityspalvelut, myös muissa kuin Ylen ohjelmissa todellakin auttaa lapsia, vanhuksia ja tietysti myös suomea vieraana kielenä puhuvia. Tuolla ulkomailla usein ihmetellään, miten suomalaiset osaavat esimerkiksi englantia hyvin. Sehän johtuu siitä, että meillä ei dubata tv-ohjelmia niin kuin monissa maissa tehdään: Saksassa tosiaankin Tom Cruise puhuu saksaa. Eli tämä on hyvä asia, että kielitaito myös kehittyy tämän myötä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

Toivottavaa on, että ohjelmia ei pilkota mainoksilla samaan tapaan kuin nyt, vaikka regulaatio vähenee ja radiomainosten lähetysajan enimmäismääristä luovutaan. Kyllähän tässäkin raja tulee vastaan, kyllä kuulijat sitten äänestävät omilla korvillaan, jos mainoksia on ärsyttävän paljon. Eli luotetaan tässä kuulijoihin ja heidän näkemyksiinsä.

Kaupallisten toimijoiden asemaa nyt sitten lopulta helpotetaan alentamalla Viestintäviraston valvontamaksua, ja Ylehen vastaavasti joutuu maksamaan enemmän tätä. Täytyy toivoo tietysti, että sitten myös näitten kaupallisten toimijoiden ohjelmat ovat yhtä monipuolisia, tai lähes sinnepäin, kuin Ylellä on, elikkä ettei se ole pelkkää viihdettä.

Päätelaitteiden liittyminen kytkykauppaan sallitaan, ja se varmasti edistää digitalisaatiota. Mutta sen verran täytyy vielä sanoa tästä muutoksesta, mikä on nyt voimakas, että kun tässä puhuttiin muun muassa siitä, että maaseudulla on vaikea joissain paikoin nähdä nimenomaan terrestrial-kanavia elikkä kanavia, jotka tulevat maanpäällisten antennien kautta, niin pitäisikö auttaa jotenkin, että saataisiin satelliittibokseja enemmän. Nythän tilauspalvelut lisääntyvät: Netflix, C More, HBO ja niin edelleen. Maailma muuttuu, ja pitäisikö siirtyä enemmän sitten katsomaan peilin kautta, jolloin nämä esteet, mitkä tosiaan aiheutuvat, poistuvat?

14.32 Mikaela Nylander r: Arvoisa puhemies! Näkö- ja kuulovammaisten asema parane, jos tämä lakiehdotus menee eteenpäin, ja tämä on todella hyvä ja kannatettava asia.

Mutta muitten tavoin myös minä toivon, että valiokunnassa kiinnitetään erityistä huomiota viittomakielisten oikeuksiin saatavuusnäkökulmasta. Edistystä on toki tapahtunut. Esimerkiksi Ylehen lähettää kyselytunteja suomenkielisellä viittomakielellä ja joitakin näitä isompia vaalitenttejä on lähetetty ja viitottu suomen kielellä. Mutta edelleenkin ruotsinkielisellä viittomakielellä ei lähetetä mitään Ylelläkään. Tähän on kiinnitettävä huomiota.

Jag hoppas alltså att de som har teckenspråk som modersmål ska beaktas i utskottsbehandlingen och jag hoppas också att man tar in formuleringar om bägge teckenspråkens ställning och om att förbättra de människors rättigheter som har det som modersmål.

14.33 Kimmo Kivelä si: Puhemies! Mediakenttä elää rajussa muutoksessa. Tietyissä ikäryhmissä perinteisen broadcastin käyttöaste on hyvin alhainen, ja tämä muutoskehitys vain kiihtyy. Ei todennäköisesti tule olemaan kovin kaukana, kovin monen vuoden päässä, kun tv-ohjelmia katsotaan enemmän netin kautta kuin perinteisellä tavalla. Ja voidaan historiallisesti verrata tätä murroksen laajuutta kirjapainotaidon keksimiseen, radion läpimurtoon tai tv:n tuloon olohuoneisiin. Nämä kaikki edellä mainitsemani ovat olleet myös rajuja yhteiskunnallisten muutosten aikoja, mitä myös tämä internetpohjainen maailma on ja on oleva.

On hyvä, että reagoidaan sääntelyn purkamisella, ollaan nykyaikana nykyaajassa. Kaupallisella medialla on tänä päivänä monenlaisia ongelmia. Ongelmat tulevat, taloudelliset ongelmat, pitkälti ulkomailta, ja siksi ajoittain tuntuu hyvin valitettavalta ja kohtuuttomalta, että haukutaan ongelmista ikään kuin väärää puuta.

Kannan henkilökohtaisesti huolta aidosti paikallisista radioista. Aikoinaan, kun 80-luvun puolivälissä paikallisradioita, tätä järjestelmää, luotiin, oltiin täynnä ihanteita siitä, että sananvapaus laajenee ja paikallisuus, alueellisuus, tulee esille. Mutta nyt ollaan hyvin ikä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

vässä tilanteessa: Ainoastaan muutamat viimeiset mohikaanit jaksavat. Sen sijaan paikallisradiot alkavat olla ulkomaisessa ketjuomistuksessa.

Tämä näkö- ja kuulovammaisten palvelujen lisääminen on upea asia.

14.35 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Yhdyn edustaja Mäkisalo-Ropposen painavaan puheenvuoroon näkö- ja kuulorajoitteisten puolesta. Kuten lakiesityksessä todetaan, ääni- ja tekstitysvälikomunisuuden laajentaminen on "tarpeen, jotta turvataan näkö- ja kuulovammaisten sananvapauteen sisältyvä oikeus ottaa vastaan viestejä".

On kuitenkin valitettavaa, että tarkoituksena on jättää osa ohjelmistoa pois tämän velvoitteen piiristä. Tämä rajoittaa ennen kaikkea viittomakielisten suomalaisten oikeutta sananvapauteen. Laissa pitäisi erikseen joka kohdassa mainita viittomakieli vaihtoehtona tai lisänä tekstitykselle, ja varsinkin suorissa lähetyksissä olisi velvoitettava tarjoamaan viittomakielinen palvelu. Tämä sopisi erityisesti urheiluselostuksiin — kuten näinä suomalaisen koripallon suurina päivinä on syytä todeta.

Arvoisa puhemies! Edellinen eduskunta hyväksyi viime töikseen viittomakielilain, jonka on tarkoitus taata viittomakielisten oikeus saada palveluita omalla äidinkielellään. Tämä oli äärimmäisen tärkeä saavutus koko viittomakieliselle yhteisölle. Olikin surkukupaisaa, että tuota historiallista päätöstä ja eduskuntakeskustelua ei voitu viittoa juuri sille yleisölle, jota tämä päätös kosketti. Se osoittaa vielä asenneongelmaa, joka heijastuu toistaiseksi vielä tähän lakiesitykseenkin. Arvoisa ministeri, olisiko valiokunnan syytä lisätä viittomakielisen palvelun vaatimus tähän lakiin?

14.37 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Viime kaudellahan toden totta tuli tämä valtavan iso lainsäädäntöuudistus, tietoyhteiskuntakaari. Siinä mentiin paljon eteenpäin, siinä oli monia hyviä periaatteita. Uskoisin, että nyt kun tässä näitä muutoksia esitetään, valiokunta tulisi hyvin perehtymään näihin eri muutoksiin. Siellä on varmasti ihan hyvää sisällä, ja sitten kun niitä kysymysmerkkejä on, niin uskon, että tässä salissa ne henkilöt, jotka valiokunnassa ovat, ovat kyllä kiinnostuneita näistä asioista. Tämä on nykyaikaa, ja on monesta syystä hyvin tärkeää perehtyä näihin asioihin.

Haluan tähän alkuun todeta, että mielestäni oli hyvin tärkeää, että täällä käytettiin näitä puheenvuoroja esteettömyyden suhteen ja nimenomaan siitä, että niin näkö- kuin kuulovammaiset ja muutkin erityisryhmät voivat saada hyvää palvelua mahdollisimman laajasti ja myös tältä osin. Ja kyllä kiinnittäisin huomiota, aivan samalla tavalla kuin edustaja Mäkisalo-Ropponen ja myös edustaja Harakka juuri tuossa edellisessä puheenvuorossa, siihen, voisiko valiokunta nyt vielä erityisesti tästä näkökulmasta katsoa, onko tähän viittomakieliasiaan ja näihin vielä eduskuntakäsittelyn aikana tehtävissä joitakin parannuksia.

Pidin merkittävänä myös edustaja Kivelän puheenvuoroa, missä hän korosti paikallisradioiden asemaa. Minä jaan ihan tämän saman näkemyksen, eli minusta on hyvin tärkeää, että paikallisradiot voivat hyvin. Kaiken kaikkiaanhan me olemme käyneet viime vuosina aika useassa yhteydessä keskustelua siitä, että ylipäättään suomalaisella laadukkaalla, moniarvoisella tiedonvälityksellä tulee olla mahdollisimman hyvät toimintaedellytykset. Se on demokratian perusasia, että meillä on hyvät toimintaedellytykset omaava moniarvoinen mediakenttä kaikkien, paikallisradioineen, radioineen ja televisioineen kaikkineen, ja siksi tästä keskustelu on aina hyvin tarpeellista.

Siksi oikeastaan haluaisin, puhemies, tässä yhteydessä kysyä myös erästä asiaa ja nostaa sen pöydälle. Me keskustelimme tästä tuolla viime kevään korvilla, kesän tullessa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

edellisen kerran, eli näistä kaupallisen median toimintamahdollisuuksista. Oli hyvä, että ensinnäkin Ylen kannalta päästiin eteenpäin, saatiin turvattua vakaa rahoitusratkaisu, se oli tärkeää, ja vielä kerran kiitän tässä edustaja Arto Satosen johtamaa työryhmää, joka teki erittäin merkittävää työtä tässä suhteessa. Mutta sitten tämä kaupallinen puoli: Myös siellä oli ansiokasta työtä taustalla, edustaja Harkimo teki tämän selvityksen kaupallisen median uutistarjonnan toimintaedellytyksiin liittyen. Ja tämä työryhmään päätyi sille kannalle, että tämän kaupallisen median uutistoiminnan tukemiseen ja ylipäätään tähän kehittämiseen, toimintaedellytysten turvaamiseen, liittyen tulisi päätyä tällaiseen väliaikaiseen rahoitukseen, joka olisi sitten tässä muutaman vuoden aikana noin 8 miljoonaa euroa. Se oli mielestäni perusteltu, hyvä esitys tältä Harkimon työryhmältä, että Ruotsin ja Norjan tapaan toimisimme tällä tavalla tässä tilanteessa, kun me tiedämme, että ne haasteet ovat kovin moninaiset, koko toimintaympäristöä myllerretään. Siksi myös meidän täytyy täällä lainsäädännön puolella, rahoituksen puolella, miettiä, miten voimme jollain tavalla antaa tukea sille, että Suomessa säilyisi moniarvoinen, laadukas uutistarjonta ja ylipäätään median toimintamahdollisuudet. No, pettymys oli tietenkin hieman iso siinä vaiheessa, kun meille selvisi tuolla valtiovarainvaliokunnan käsittelyssä, että tämä 8 miljoonan tukitaso ei tule toteutumaan vaan nyt on sisässä sen kaltainen esitys, että tätä tukea tulisi noin pari miljoonaa, suurin piirtein, tulevina vuosina. Tätä vähän kyseenalaistimme, että miksi nyt sitten ei ole hallitus lähtenyt siihen, että mentäisiin tämän työryhmän esittämällä tasolla, miksi nyt sitten tämä taso on alempi. Haluaisin myös tässä yhteydessä, koska tästä on usein täällä eduskunnassa keskusteltu, nostaa esiin tämän kysymyksen, koska tämä liittyy, puhemies, hyvin olennaisesti siihen tärkeään asiaan, että kaikella meidän mediatoiminnallamme on mahdollisimman hyvät toimintamahdollisuudet nyt ja tulevaisuudessa. Se on valttia ja se on demokratian ydin, että meillä on monipuolinen, moniarvoinen, tiedonvälitys.

14.42 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Fake news on päivän sanayhdistelmä. Koko länsimainen tiedonvälitys on aikamoisessa kurimuksessa, jossa väärät tiedot ja tietoiset valheet ovat ottaneet tiedonvälityksessä ja ihmisten tajunnassa aika ison osan. Näitä käytetään myös politiikassa, myös vaalitaistelujen yhteydessä, niin kuin Yhdysvalloista olemme voineet nähdä. Kun kaikki muuttuu nopeasti vaihtuvaksi tajunnanvirraksi, uhkana on perinteisen länsimaisen laadukkaan journalismin häviäminen. Tämä riski koskee tietysti myös Suomea. Olemme jo nyt nähneet, miten mainoskehityksessä mainosrahat uhkaavat valua ulkomaille, ulkomaisille nettisaiteille, joilla uutisten laatuun, varmistukseen tai totuudellisuuteen ei kovin paljoa huomiota kiinnitetä. Siksi lainsäädäntöhankkeiden ja valtiovallan täytyisi olla erityisen valppaana. Siksi näiden tietoyhteiskunta-arkilakiesitysten sisällössä täytyisi olla erityinen huomio moniarvoisen, monipuolisen tiedonvälityksen turvaamisessa, jotta kansalaisilla on käytettävissään riippumatonta, eri lähteistä tulevaa tietoa.

Olemme aiemmin täällä puhuneet useaan kertaan Yleisradion asemasta. Eduskunta on hyvin yhtenäisenä rintamana — välillä pitkiäkin keskustelujen jälkeen mutta lopputuloksena kuitenkin yhtenäisenä — asettunut puolustamaan kansallisen Yleisradio-yhtiön vahvaa asemaa ja toimintamahdollisuuksia. Tällä on ilman muuta merkitystä moniarvoisen kentän laadun turvaamisessa yhtenä viitekohtana, kun uutisten totuudellisuutta arvioidaan.

Edustaja Viitanen puhui tässä edellä myös kaupallisen uutistoiminnan tilanteesta, ja on todellakin niin, että on aihetta olla huolissaan myös siitä, mitä kaupallisella puolella tapah-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

tuu ja erityisesti sähköisellä puolella ja televisiotoiminnassa. Tämä mainosten uusjako, tietysti myös talouden vaikeat vuodet, on johtamassa tilanteeseen, jossa uutistoiminta ylipäänsä uhkaa kärsiä. Se on kuitenkin toimintaa, jossa ajankohtaisuus ja tietojen varmistaminen vaativat resursseja. Helpoimmalla pääsee, jos tingitään näistä resursseista ja omasta uutistuotannosta.

Ministeri Berner teki erinomaisen tärkeän päätöksen, kun hän asetti aikaisemman Yleisradion asemaa pohtineen työryhmän, edustaja Satosen johtaman työryhmän, ehdotuksesta erillisen työryhmän katsomaan tätä kaupallisen televisiotoiminnan, uutistoiminnan, tulevaisuutta. Edustaja Hjallis Harkimo teki tässä tärkeää työtä, ja itsellänikin oli siihen mahdollisuus myötävaikuttaa. Tuossa työssä viime syksyn aikana hyvin huolella käytiin lävitse tätä uutiskentän muutosta, ja täytyy sanoa, että se on kyllä vavahduttavaa, kuinka nopeassa aikataulussa tämä kenttä muuttuu ja haastaa perinteisiä välineitä. Tämä koskee tietysti niin Yleisradiota kuin sitten myös kaupallista uutistoimintaa.

Tuossa Harkimon työryhmässä päädyttiin kuitenkin eräisiin ehdotuksiin, jotka koskevat sekä uutistoiminnan alustan kehittämismahdollisuuksia — siis mahdollisuuksia kehittää palveluja, jotka kohdistuisivat koko kaupalliseen kenttään, ja tähän liittyen erilaisen innovaatiotuen mahdollisuuksia — että sitten myös tukea sähköiselle ja television uutistoiminnalle, jolloin varmistetaan siirtymäajassa eri korkealaatuisten uutislähetysten jatkuminen Suomessa. Yhdyn edustaja Viitaseen siinä, että oli pettymys, että huolimatta siitä, että tämä työryhmä kuitenkin asetettiin koko parlamentaarisen eduskuntatyön mandaatilla — eli sen työryhmän työn, jota edustaja Satonen veti — ja se yksimielisesti oli sitä mieltä, että tähän pitäisi puuttua, ja vaikka olen ymmärtänyt niin, että täällä eduskunnassa vastustajia näille Harkimon työryhmän ehdotuksille ei juurikaan ole, ne eivät nyt näytä menevän eteenpäin. Nämä rahat ovat hyvin pieniä, joista tässä puhutaan, niillä ei ole valtiontaloudelle tai budjettitaloudelle merkitystä. Mutta on selvää, että tiedonvälityksen tulevaisuuden kannalta ne ovat erittäin merkittäviä. Monesti kun on puhuttu siitä, kuuluuko Yleisradiolle joitakin resursseja, ovatko ne pois kaupallisilta, niin on aihetta tässä todeta, että kyllä nämä laadulliset uutistoimitukset ja uutisvälineet tarvitsevat toinen toisiansa. Se, että olemme puhuneet Yleisradion puolesta, ei poista sitä, että me tarvitsemme myös kaupallista tv-uutistoimintaa ja sillä on oma tärkeä merkityksensä tämän moniarvoisen viestinnän kokonaiskentässä.

Tässä on suuri riski, että kurki kuolee ennen kuin tämä suo sulaa. Sen takia kyllä kiirehtisin hallitukselta tämän tilanteen arviointia, ja myös minä peräänkuuluttaisin ministeri Berneriltä, joka periaatteessa, tiedän, on tähän asennoitunut myönteisesti, selvitystä eduskunnalle siitä, minkä takia nämä ehdotukset eivät nyt näytä ensi vuoden budjetissa menevän eteenpäin ja onko ministerillä arvioita siitä — jos tämä lykkääntyy — käykö niin, että aika loppuu kesken ja näillä tulevilla hankkeilla ei sitten paljon käyttöä ole, jos uutistoimintaa ryhdytään ajamaan kaupallisella puolella alas. Joten toivoisin, että eduskunta voisi kokonaisuudessaan saada selvityksen, missä tässä kuljetaan, ja huomioidaan tämä laaja parlamentaarinen työ.

Haluan kiittää edustaja Turusta, joka oli tässä jälkimmäisessä työryhmässä, joka kesäkuussa sai työnsä valmiiksi. Sehän käsitteli nimenomaisesti Yleisradion toimintaa, yleisradioveron tulevaisuutta ja myös Yleisradion rahoitusta ja päätyi siihen, että yleisradioindeksin mukaiset korotukset Yleisradion toimintamahdollisuuksiin toteutetaan vuoden 2019 budjetin yhteydessä. Se oli arvokas esimerkki siitä, että keskustelun kautta voimme löytää yhteisiä käsityksiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

14.49 **Mikko Kärnä kesk:** Arvoisa herra puhemies! Aivan ensimmäiseksi kiitokset ministerille ja koko hallitukselle tästä erinomaisesta esityksestä.

Jaan kuitenkin edustajakollega Savolan huolen alueellisten tv-lähetysten kattavuudesta. Esimerkiksi kotimaakunnassani Lapissa on varsin suuria ongelmia nyt kaupallisten toimijoiden näkyvyydessä. Sitä tietysti sanotaan, että sitä tikulla silmään, joka vanhoja muistelee, mutta kyllä täytyy nyt palata siihen, mistä tämä kaikki johtuu. Tämä kaikki johtuu siitä, että Ylen lähetyksverkko aikanaan yksityistettiin Lipposen hallituksen toimesta. Sen myötä muodostettiin Digita, jolla ei ole minkäänlaisia yhteiskunnallisia velvoitteita näkyvyyden suhteen, ja onpa tästä yhtiöstä esitetty jopa epäilyksiä, että se maksaisi veronsa pääsääntöisesti veroparatiiseihin. Tämä on kammottava esimerkki siitä, mitä voi pahimmillaan tapahtua silloin, kun tällainen toimenpide tietoliikenneverkkojen suhteen toteutetaan. Olisin halunnut kysyä ministeriltä nyt: onko meillä valtiolla mitään sellaisia mekanismeja, joilla voisimme tukea kaupallisten toimijoiden näkyvyyttä erityisen harvaan asutuilla ja syrjäisillä seuduilla?

14.50 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Herään aina, kun salissa mainitaan Lipposen hallitus, [Naurua] ja varsinkin, kun sen tekee keskusta, koska siihen liittyy hyvin mielenkiintoinen henkinen tunneyhteys, jonka puhemieskin varmaan muistaa. Mutta epäilen kyllä, että tässä Digita-asiassa ollaan väärän puun juurella, nimittäin kyllä nämä Digita koskevat päätökset on tehty Yleisradio-yhtiössä. Tämähän oli aikaisemmin Yleisradion hoitama asia, ja Yleisradio päätyi siihen, että se ottaa palvelut ja haluaa ottaa nämä rahat sisään tästä lähetyksverkosta ja siirtää ne Digitalle. [Maria Tolppanen nyökkäilee] En tiedä, onko täällä... Varmaan minua kokeneempiakin on läsnä, mutta nyökkäilyistä olen huomaavinani, että muistini toimii oikein, niin että ei tästä nyt tällä kerrata Lipposta syyttämällä selvitä. [Timo Heinonen: Pettikö omistajaohjaus?]

14.51 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä olen sitä mieltä ja edelleen siinä käsityksessä, että maan hallitus ja eduskunta kyllä siunaa tällaiset päätökset: Ylen lähetyksverkko päätettiin yksityistää Lipposen hallituksen toimesta. Korjata totta kai, jos olen väärässä, mutta tällaisessa vakaassa käsityksessä ainakin allekirjoittanut on. Tämän yksityistämisen myötä todellakin muodostettiin sitten osakeyhtiö, jolle ei asetettu minkäänlaisia yhteiskunnallisia velvoitteita ja joka on täysin omistajaohjauksen ulottumattomissa. Sitä viljaa me tällä hetkellä kylvämme, ja se vilja näkyy nyt erityisen huonona kaupallisten kanavien näkyvyytenä erityisen harvaan asutuilla ja syrjäisillä seuduilla.

14.52 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannattaisi keskustan ehkä pitää ihan sisäisesti pientä seminaaria tästä aiheesta, koska nämä lähetystoimintaan liittyvät päätökset on siis tehty Yleisradio-yhtiön sisällä. Ja sitten täytyy kysyä, kun katsoo vähän kaikkia poliitikkoja siellä, mukaan lukien Yleisradion johtoa, mitä silloin on ajateltu, kun tämä päätös on tehty. Nimittäin voin yhtyä tähän kritiikkiin sinällänsä, mutta siinä, että tämä pannaan Lipposen piikkiin, tehdään vääryyttä. Mutta uskon niin, että ministeri Berner selvittää tämän asian, jos ei tässä salissa, niin ensi torstain keskustan ryhmäkokouksessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

14.52 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nämä asiat tosiaanakin päätettiin Yleisradion sisällä, aivan kuten päätettiin kuljetusasioista, jolloinka Yleisradio-yhtiö myi omistamansa autot pois ja liisasi ne samat autot takaisin. Eli tässä tietysti voidaan vähän kritiikkiä heittää, oliko kannattavaa vai eikö ollut kannattavaa. Sama on Digitan kohdalla, mutta sen enempää myöskään tässä salissa ei varmasti ole päätetty siitä, että mennään Digitaan mukaan. Ja vaikka ei olisi mentykään Digitaan mukaan, niin eivät ne kuuntelupalvelut, eivät ne linkkimastot sen paremmin olisi toimineet, valitettavasti. Hyvä, että nyt yritetään kiinnittää huomiota siihen, että saadaan joka niemeen, notkoon ja saarelmaan menemään tietoa perille.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä edustaja Alatalo, vastauspuheenvuoro.

14.53 **Mikko Alatalo kesk** (vastauspuheenvuoro): Kyllähän tilanne oli se, arvoisa puhemies, että Yleisradion rahatilanne oli aika heikko tuohon aikaan, ja ilmeisesti sitten ajateltiin näin, että saadaan se summa Digitalta, kun myydään verkko. Se on tietysti vähän valitettavaa, että siinä pääsi monopoliasemaan tämä yhtiö. Kyllä tässä täytyy hakea syitä monistakin paikoista. Mutta nyt täytyy keksiä uusia keinoja, esimerkiksi tämä satelliittipeili tai joku muu järjestelmä internetin kautta. Näin voitaisiin auttaa haja-asutusalueita. Meilläkin jopa Pirkanmaalla on niin sanotulla terrestrial-antennisysteemillä vaikeuksia. Tässä täytyisi pitää huoli siitä, että kansalaiset ovat tasa-arvoisia myös harvaan asutuilla alueilla. [Eero Heinäluoma: Asiaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edelleen Digitasta vastauspuheenvuoro — edustaja Rossi.

14.54 **Markku Rossi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä taitaa todellakin olla nyt niin, että tämä digitalisaatio auttaa tässä asiassa. Ja nämä suomalaisen tv:n digitalisoitumisen alkutahdit lyötiin todellakin Paavo Lipposen hallituksen iltakoulussa keväällä 1996. Liikenneministeri Tuula Linnainmaa esitteli suunnitelman televisiolähetysten digitalisoinnista, ja tässä kun kuultiin, että totuus kuullaan, niin tässä näin on. Tämä sama yleinen tieto kertoo vielä tätä näin, että Ylen sisäisen arvion mukaan yhtiön ei pitäisi luopua lähetysverkosta. Maan hallitus päätti kuitenkin toisin. Minä olen samaa mieltä kyllä kuin... [Timo Heinonen: Ei, onko näin?] — No, näin minä nyt luen tässä näin, minä luen vähän toista tekstiä kuin omaa tietämääni, mutta [Timo Heinosen välihuuto] voi olla, että tämä vaatii nyt arkeologeilta vähän tarkempaa tutkimustietoa, miten tämä tulee olemaan. — Asiaahan tämä ei vie eteenpäin, mutta minusta edustaja Kärnän esille nostama asia on mielenkiintoinen. Mutta todellakin minä toivon tähän yhteyteen myös, että me kuljemme asiassa itsessään eteenpäin ja [Puhemies koputtaa] hoidamme tätä päivää ja tulevaisuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Sopinee, että tässä keskusteluvaiheessa nyt viimeinen vastauspuheenvuoro — edustaja Heinäluoma.

14.55 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitäs tästä riitelemään, kun tässähän on historiankirjoitus, joka meille kertoo, miten tämä asia on, ja uskon niin, että tässä kaikilla läsnä olevilla on intressi selvittää tämä asia. Ministeri Berner var-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

maan ottaa tästä kopin, niin että totuus kerrotaan paitsi tässä salissa myös koko Suomen kansalle.

Mutta tulen nyt sitten vielä itse tähän, mitä pitäisi tehdä, ja se on se olennainen osa. Tältä kannalta katsoen merkitystä on sillä, että me pitäisimme myös tämän kaupallisen tv-toiminnan sellaisen sääntelyn puitteissa, että on intressi olla kanava, jolla on lavea palvelutehtävä suomalaisille ja myös tämä peittovaatimus. Nyt kun tästä julkisesta tuesta on puhuttu, niin sen yksi ehtoahan liittyy siihen, että jos otat julkista tukea, niin sitoudut siihen, että tämä kanava näkyy koko Suomen alueella. Ne kanavat, jotka ovat nyt jättäytyneet pois näistä yleisistä ehdoista, voivat tehdä näitä ratkaisuja katsoen, että jos ei ole riittävästi tuloja suhteessa menoihin, niin sitten aletaan supistaa [Puhemies koputtaa] tätä kanavalähetysmahdollisuutta eikä käytetä edes näitä nykyisiä Digitan palveluja. Tässä on meillä yhteisen talkoon paikka.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

14.57 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Sanan- ja lehdistönvapaus on sivistysvaltion lippulaiva, esteetön objektiivisen, tarkastetun tiedon levittäminen ja tiedon saaminen niin ikään. Niiden pitää sivistysvaltiossa pysyä. Mutta mikä takaa objektiivisen, tarkastetun tiedon saamisen ja levityksen?

Tätä päivää on valemedia, joka tuottaa omaa totuuttaan. Valemedia näyttää ja kuulostaa oikealta tiedolta ja tiedonvälitykseltä. Sitä se ei kuitenkaan ole. Tieto on hyvin usein vaihtoehtoista tai muunneltua totuutta, suomeksi sanottuna silkkaa valetta. Kysyisinkin ministeriltä: onko teillä ideoita, miten rajoittaa valededian levittäytymistä ja valededian levittämistä sellaisella laajuudella, mitä tänä päivänä tapahtuu? Tällä hetkellä se nimittäin näyttää — ikäväkseni olen huomannut — vahvistuvan, ja ikävintä on se, että kaikilla kansalaisilla ei tunnu olevan kykyä erottaa valedediaa oikeasta mediasta, internet kun mahdollistaa niin monenlaisten asioiden käytön. Valededian lehdet ilmestyvät netissä, valededian lähetykset ilmestyvät netissä, ja jos ei osaa vetää rajaa siihen, mikä on objektiivista tietoa ja mikä ei ole, niin silloin tästä mediasta tulee totuutta, ja se on vaarallista.

Sen lisäksi, arvoisa puhemies, haluaisin viittomakielisten asioista sanoa pari sanaa.

Ensinnäkin viittomakieliset palvelut kuuluvat tähän päivään. Viittomakieli on hyväksytty kieli, ja Suomessa sitä käyttää äidinkielenään 4 000—5 000 ihmistä. Lisäksi 300 ruotsinkielistä käyttää ruotsinkielistä viittomakieltä omana äidinkielenään. Kuulevista viittomakieltä käyttää kakkoskielenä jopa 10 000 ihmistä. Eli on täysin perusteltua, että viittomakieliset ja viittomakielen käyttäjien tarpeet otetaan huomioon.

Tänä päivänä en kovinkaan paljon löydä ilonaiheita rapakon takaa Yhdysvalloista, mutta yksi asia siellä on hoidettu, joka näkyy nyt näissä luonnonkatastrofiuutisoinneissa. Siellä nimittäin seisoo koko ajan viittomakielinen ihminen kuvernöörin vieressä tai poliisipäällikön vieressä, tai kuka siellä nyt sitten tiedottaakin. Tämä olisi semmoinen asia, joka ehkä meilläkin olisi ihan hyvä ottaa käyttöön. Helpottaisi muuten aika paljon asioita, jos silloin, kun asioista virallisesti kerrotaan, siinä olisi myöskin yhden Suomessa käytettävissä olevan kielen taitaja vieressä.

15.00 Mikko Alatalo kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on otettu esille tämä valtava valeuutisten buumi, mikä on maailmalla menossa. Yhdysvalloissahan täytyy katsoa CNN:ää, jos haluaa nähdä demokraattien näkemyksiä, FOXia, jos taas haluaa nähdä republikaanien

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

näkemyksiä — kuka tietää, miten se Trumpin näkemys sitten sieltä tulee. Joka tapauksessa haluan, että Pohjoismaissa meillä on hyvä julkisen palvelun yleisradio, jolla voidaan luotettavaa tietoa saada, ja täydennyksenä tietysti hyvät kaupalliset toimijat.

Ei ole Ylen vika, että kaupallisten toimijoiden mahdollisuudet ovat huonontuneet, vaikka Yleä on sanottu käenpojaksi. YouTube, Google, tilauspalvelut HBO, Netflix, Viasat ja C More, nämä edelleen lisäävät kannatustaan Suomessa, ja näin ollen perinteisten kaupallisten toimijoiden mahdollisuudet saada sitä rahaa ovat pienentyneet. Mainosrahaa menee nyt aika paljon näille kansainvälisille toimijoille.

Somen valta on erittäin suuri, ja tällä vyörytyksellä voidaan vaikuttaa poliittisiin päätöksiin. Kansanedustajat tai valtuutetut eivät uskalla äänestää minkään hyvänkään asian puolesta, koska somen raivo on niin valtava. Siksi tarvitaan luotettavaa tiedonvälitystä. Me emme saa antaa periksi tälle someraivolle. Sillä voidaan todella tuhota paljon asioita. Sen takia me tarvitsemme hyvän tiedonvälityksen.

Hyvä, että Ylen indeksikorotukset palaavat 2019, kiitos Turusen porukalle siitä. Ja Ylehan maksaa myös paljon arvonlisäveroja, elikkä se on hyvä veronmaksaja myös.

Edustaja Kivelän puheenvuorosta innostuneena sanon vielä sen, että me olemme menettäneet sen alkuperäisen idean, millä paikallisradiot lähtivät alun perin liikkeelle. Ne eivät ole enää paikallisradioita, ne ovat kaupallisia radioita ja isojen ketjujen hallussa. Toivon, että liikenne- ja viestintäministeriössä edelleen pidetään huolta siitä, että myös yksittäiset itsenäiset kaupalliset radiot voivat toimia ja tuoda moniäänisen kuvan Suomesta niin kulttuurisesti kuin myös poliittisesti.

15.02 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Alatalolle hyvästä analyysistä tämän valemmedian osalta, samoin kuin edustaja Heinäluomalle. Tässä on varmaankin nyt, kun olemme palanneet tähän arvokkaaseen saliin, hyvä muistuttaa siitä, että myöskin meillä päättäjillä on vastuamme siitä, lähteekö tällainen valheellinen, virheellinen tai vääristynyt tieto eteenpäin. Minä toivoisin, että voisimme kaikki sitoutua siihen, että emme levittele huhuja, kuulopuheita tai somessa jonkun kertomia asioita totena eteenpäin. Meillä on vastuu totuudellisuudesta. Toivon, että tämä voisi olla asia, jonka me kaikki voimme allekirjoittaa vastuullisina päättäjinä.

15.03 Jyrki Kasvi vihr: Arvoisa puhemies! Tietoyhteiskuntakaaren päivitys on tosiaan jo ajankohtainen, vaikka se on ollut voimassa vasta pari vuotta. Sekä viestintäteknologia, mediamarkkinat että viestinnän kulttuuri ovat jatkuvassa muutoksessa, ja lainsäädännön on pysyttävä tämän muutoksen tahdissa.

Hyvän esimerkin tästä toimintaympäristön muutoksesta tarjoaa täällä monessa puheenvuorossa mainittu tv-ohjelmien tekstitys. Itse asiassa puheentunnistus on jo nyt niin kehittynyttä, että periaatteessa kaikki ohjelmat on pian mahdollista tekstittää automaattisesti. Haasteena silloin on kuitenkin viittomakielen jääminen kustannusloukkuun, automaattisen tekstityksen jalkoihin. Ja kuten täällä on monessa puheenvuorossa todettu, viittomakieli on kuulovammaisten äidinkieli, ei kirjoitettu suomi, etenkin lapsille.

Nyt viestintäkaareen tehtävät muutokset ovat sinänsä varsin pieniä, ja joudumme aivan varmasti pian palaamaan tämän lain pariin, viimeistään silloin, kun EU lopulta saa digitaaliset sisämarkkinansa toimimaan ja yhtenäistää muun muassa audiovisuaalisen viestinnän pelisääntöjä. Tietoyhteiskuntakaaren — tai oikeastaan viestintäkaaren, siitähän tässä on kyse — suurena ongelmana on se, että se keskittyy vanhoihin, väistyviin viestintävälinei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

siin. Kuten olemme nähneet, jopa Yleisradio on jo supistanut kanavavalikoimaansa. Lähi-vuosina katsojien siirtyminen broadcast-lähetysten seuraamisesta sisältöjen striimaukseen jatkuu ja kiihtyy. Viimeistään ensi vaalikaudella joudumme pohtimaan, mitkä nykyisin tv-käytössä olevat taajuudet siirretään mobiiliviestinnän käyttöön ja mikä on tv-taajuuksien käypä hinta. Nykyisellään taajuudet ovat tv-yhtiöille varsin edullisia. Muuten ei tv-ohjelmia kannattaisi lähettää niin marginaalisille yleisöille kuin tällä hetkellä tehdään.

Pian me joudumme myös täällä eduskunnassa pohtimaan, mikä oikeastaan on radio-ohjelma tai tv-ohjelma: onko ratkaisevaa sen välitystekniikka vai sisältö? Me joudumme päättämään, koskevatko tietoyhteiskuntakaaren säädökset erilaisten nettilähetysten jakelualustoja tai nettiohjelmien sisältöä, kuten podcasteja tai videobloggaajia. Suosituimmilla suomalaisilla videoblogeilla on jo nyt moninkertaiset katsojamäärät suosituimpiin suomalaisiin tv-ohjelmiin verrattuna, mutta tietoyhteiskuntakaari ei niitä mitenkään koske. Syyinä korkeisiin katsojamääriin on se, että ne on tehty suoraan kansainväliseen jakeluun. Viisi miljoonaa suomalaista on kunnianhimoiselle tubettajalle aivan liian pieni yleisö, joka ei turvaa mainostuloja. Englanniksi toimivan suomalaisen tubettajan toimintaa eivät EU-maiden ristiriitaiset pelisäännöt häiritse, sillä heidän tärkein kohdeyleisönsä on kokonaan EU:n ulkopuolella, Yhdysvalloissa.

Arvoisa puhemies! Tietoyhteiskuntakaaren yhtenä tavoitteena on oltava suomalaisten sisältöpalveluiden kansainvälisen skaalautumisen edistäminen. Jos me luomme liian suljetut kansalliset audiovisuaaliset markkinat, se muuri sulkee samalla muun maailman markkinat suomalaisilta yrityksiltä. Ja jos 5 miljoonaa on liian pieni yleisö tubettajalle, se on sitä myös mediapalveluita tarjoaville yrityksille. On oireellista, että maailmaa netissä hallitsevat mediayhtiöt tulevat pääasiassa Yhdysvalloista. Yhdysvalloissa digitaaliset sisämarkkinat toimivat. Siellä jokaisella startupilla on 323 miljoonaa potentiaalista käyttäjää. Skaalautuminen on paljon helpompaa kuin Euroopassa, saati Suomessa. Mediamarkkinat globalisoituvat väijäämättä, ja se globalisaatio ulottuu myös Suomeen. Haasteena globalisoituvilla mediamarkkinoilla on suomalaisen journalismin tulevaisuus, etenkin jos suomalaisista mediataloista tulee kansainvälisten nettiyhtiöiden paikallistoimituksia. Kyse ei silloin ole vain paikallisten, kotimaisten tapahtumien luotettavasta uutisoinnista suomalaisille, vaan myös kansainvälisten tapahtumien uutisoinnista suomalaisesta näkökulmasta — vai saneleeko uutiset silloin globaalin mediayhtiön kansainvälinen omistaja? Elämme niitä kuuluisia mielenkiintoisia aikoja myös viestinnän saralla.

15.07 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Alatalolle ja Harakalle hyvistä puheenvuoroista koskien valemediaa. Olen täysin samaa mieltä.

Mutta, arvoisa puhemies, vielä pari sanaa viittomakielestä: Tosiasia on se, että viittomakielisten oikeudet eivät tällä hetkellä riittävästi toteudu meidän yhteiskunnassamme. Siksi olen iloinen siitä keskustelusta, mitä täällä on käyty tänä päivänä, sillä nyt tuntuu meillä kaikilla olevan yhteinen tahtotila parantaa viittomakielisten asemaa. Tiedon puute on vielä aikamoinen, sillä minä kuulen hyvin usein semmoisia kommentteja, että eihän sitä viittomakieltä tarvita, jos on tekstitys. Mutta kuten sanoin jo aiemmassa puheenvuorossani, kuuroille suomen kieli tai ruotsin kieli on vieras kieli, ja meillä on edelleenkin kuuroja, jotka eivät hallitse suomea ja ruotsia eivätkä pysty ymmärtämään tekstitystä kunnolla, sanan sieltä, toisen täältä kenties. Ja toisaalta jokaisella kansalaisella tulisi olla oikeus myöskin tulla toimeen ja saada tietoa omalla äidinkielellään. Siksi kysynkin ministeriltä, edustaja Harakan tavoin: voisiko viittomakielisten asemaa vielä parantaa tässä lakiesityksessä?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

15.09 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja, kuten oli juuri edellinenkin. Itse haluaisin myös alleviivata vielä tätä viittomakielisten asiaa.

Tässä en toista edellisten puheenvuorojen sisältöä, vaan haluaisin nostaa urheiluasiat esiin. Me tiedämme urheilun merkityksen, ja varsinkin silloin, kun joukkueet tai yksilöt menestyvät, sillä voi olla suuri merkitys koko kansakunnalle. Ja kun on päässyt seuraamaan oikein päteviä, hyviä viittomakielen tulkkeja, jotka viittovat myös tunteella ja pystyvät välittämään sitä eteenpäin, niin toivoisi, että tämä urheilupuoli nostettaisiin vielä esiin valiokunnassa, kun sitä käsitellään, jotta myös urheilulähteykset olisivat esteettömästi myös viittomakieltä tarvitseville saavutettavissa.

Sitten toinen asia, josta haluaisin mainita, kun en oikein ymmärtänyt: Edustaja Wallinheimo puheensa lopussa mainitsi ikärajoista, ja sanoiko hän lähetyksajoistakin, mutta noin yleensä ottaen toivoisin myös, kun tätä asiaa käsitellään valiokunnassa, että nostettaisiin ikärajat ja erilaisten lähetysten lähetyksajat esiin. Noin yleensä ottaen ei ole haittaa tai vaaraksi, jos joitakin asioita kokee tai näkee vähän myöhemmällä iällä, mutta sen sijaan tuntuu, että lapset ja nuoret tänä päivänä näkevät ja kokevat aivan liian paljon myös televisio-ruutujen kautta [Sinuhe Wallinheimo: Ja netistä!]: väkivaltaa, seksiä, asioita, jotka helposti vaikuttavat heidän tasapainoiseen kehitykseensä ja myöhemmin — jos tätä ajatellaan — kommunikaatioon ja ihmissuhteisiin ja niin edelleen.

Sitten näistä epätotuuksista ja mainoksista haluaisin sanoa, kun on kaikenlaisia lähetys-isiä tänä päivänä: ennustajia, rahankeräysasioita, milloin mistäkin aallosta tai korteista ennustetaan. Kanava saa tietysti näiltä toimijoilta rahoitusta ja toimijat edelleen soittajilta ja niin edelleen, mutta toivoisin, että näihinkin asioihin valiokunnassa kiinnitetään huomiota.

15.11 Timo Heinonen kok: Herra puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua. Erityisesti edustaja Kasvi tuossa kuvasi hyvin sitä kenttää, mihin olemme menossa. Itse uskon siihen, että median menestyksen avain kyllä löytyy nimenomaan sääntelyn purkamisen kautta tässä globaalissa maailmassa. Tässä keskustelussa vähän on tullut sellainen tunne, että me voisimme menestyä tulevaisuudessa entistä enempi rajoittamalla tätä toimintaa — täällä ovat valemediat, fake newsit, olleet esillä — ja en oikein itse jaksa uskoa siihen, että meillä on mahdollisuuksia, ainakaan asiallisella tavalla, rajoitusten kautta siihen puuttua enempää kuin tällä hetkellä. Esimerkiksi tässä puututaan niin, että me emme anna toimilupia vaikkapa tällaiselle toimijalle, joka kansanryhmää vastaan kiihottamiseen mahdollisesti on syyllistymässä tai on syyllistynyt.

Itse painottaisin medialukutaitoa, mikä on jäänyt tässä keskustelussa liian vähälle huomiolle. Meidän pitää entistä enempi huolehtia siitä, että meidän lapsille, tulevaisuuden aikuisille, tulee luontainen taito kaikkeen tietoon suhtautua sitä myös puntaroiden ja arvioiden, onko se sellaista, että siihen voi luottaa, ja millä tavalla sitä pitää käyttää. Se on ainoa keino, millä voidaan menestyä siinä tilanteessa, kun emme pysty enää hallitsemaan tätä tiedon suurta määrää. Se koskee vähän myös tätä ikärajakysymystä. Ymmärrän sen, että on tärkeää ja hyvä, että meidän tv:stä ei tule tiettyinä aikoina tietynlaista ohjelmaa, mutta se ei enää tänä päivänä toimi valitettavasti — esimerkiksi netissä nämä lapset, joita nämä ikärajat ehkä eniten koskettavat, koko ajan ovatkin ja katsovat niitä, ja tämä on se toinen puoli.

Sitten tämä antenniverkkokysymys: Maaseudulle on tärkeää, että me huolehdimme vielä siitä, että se toimii, mutta niin kuin edustaja Kasvi toi hyvin esille, me tarvitsemme [Puhemies koputtaa] tällaisen tulevaisuuteen katsovan suhtautumisen: mobiililaajakaistat, laajakaistat ja tämä puoli. Eli sellainen perinteinen tv:n katsominen valitettavasti tulee nyt...

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt pyydän edustaja Heinosta siirtymään puhujapöytäntöön, mikäli aikoo jatkaa.

Tässä, arvoisa puhemies, tuli tärkein, ja laitan pisteen perään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

15.13 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Jatkan siitä, mihin edellinen edustaja jäi.

Eduskunnassa sote-uudistus jäi jumiin perustuslakivaliokuntaan, ja keskeiset syyt olivat yhdenvertaisuudessa, eli perustuslakivaliokunnan mukaan yhdenvertaisuus sekä alueiden että ihmisten kohdalla ei olisi toteutunut, eikä myöskään valinnanvapaus. Minun mielestäni aika monessa Itä-Suomen kodissa kesällä toukokuun jälkeen monet kanavat lakkasivat toimimasta sen takia, että tv-yhtiöt eivät liiketaloudellisista syistä enää suostuneet ostamaan Digitan palveluja. En tiedä, onko Digitan hinnoittelussa joku vika vai onko sitten tv-yhtiöitten kassassa joku ongelma, mutta minusta tämä on kyllä semmoinen tietoyhteiskuntaongelma, että — me voimme kyllä digitaalisuudesta puhua ja tietoyhteiskuntakaaresta — ihmisten on vaikea ymmärtää sitä, että heidän valinnanvapautensa tv:n katselussa, joka kuitenkin on osa kulttuuria ja tiedonvälitystä, oleellisella tavalla heikentyi toukokuun jälkeen. Minä toivoisin, että eduskunnassa, jossakin valiokunnassa, jaostossa tai muussa, tähän kiinnitetään huomiota, katsotaan, voidaanko tälle epäkohdalle jotakin tehdä.

15.14 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Eräaseen tämän lakiesityksen yksityiskohtaan haluaisin kiinnittää huomiota, nimittäin tähän kytkykauppaosuuteen. Sehän on hyvin muotoiltu tässä esityksessä, ja varmaankin se voidaan nyt purkaa, mutta varmaan on hyvä palauttaa mieliin ne olosuhteet, joissa aikoinaan tätä kytkykauppaa pantiin kuriin. Silloinhan liittymäkauppa näine puhelimeen ja puhelinliittymiseen oli varsin villiä ja hyvinkin epämääräistä. Aika moni varmaan sai siihen aikaan puhelinsoittoja. Itsekin muistan, että aikoinaan, kun kytkykauppa vielä oli sallittu, parhaimpana päivänä taisi kolmelta eri operaattorilta tulla tarjoussoitto, että vaihdetaanko liittymää. Tällöin pantiin myös tätä liittymien etäkauppaa kuriin. Nyt kun tätä kytkykaupparegulaatiota puretaan, mikä on varmasti hyvä asia, niin olisi varmasti hyvä jatkokäsittelyssä vielä selvittää se, millaisia mahdollisia vaikutuksia tällä on etämyyntiin ja onko riski siitä, että tavallaan samanlainen sirkus, mikä oli silloin aikoinaan vallalla, pääsisi taas uudelleen irti, koska en usko, että sitä kuitenkaan kukaan toivoo. Muistanette varmaan, kun lehdissäkin oli juttuja isoäideistä ja niin edelleen, jotka eivät edes oikeastaan lopun perin tienneet, mitä ostivat, kun vikkelät puhelinmyyjät kytkivät heille vaikka minkälaisia kauppia, liittymiä ja laitteita.

15.16 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä vähän jatkaa edellisistä teemoista.

Todella meidän nuoriso ja lapsetkin paljon siellä netissä ovat, mutta tämä ei mielestäni saa poissulkea sitä, että pyrimme laittamaan sopivia ikärajoja ja myös pyrimme huolehtimaan tietyistä lähetysajoista. Kyllä viime vuosien aikana televisiostakin, jos kello 16—17 perheen ruokailuaikana on sattunut television laittamaan auki, on voinut silmien eteen tulla aika monenlaista, niin että siinä mielessä minusta meidän yhteiskunnan toimijoina on kuitenkin hyvä pitää tämä mielessä ja pyrkimyksenä ja nimenomaan ajatellen meidän lastemme ja nuoremme tulevaisuutta ja tasapainoista eloa myös sitten ihmissuhteita ajatellen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

Sitten tuosta, mistä jo mainitsin, todella näistä mainoksista ja epätotuuksista: Olen itse asiassa ottanut muutamaan toimijaankin jo yhteyttä. En tiedä, onko näitä ollut monen vuoden aikana, mutta taitaa olla puolitoista—pari vuotta, kun itse törmäsin Suomen kanavilla näihin, sanoisinko, kaiken maailman ennustajiin. Alkuun en voinut oikein ymmärtää, että meillä Suomessa tulee tämäntyyppistä, jossa todella rahastetaan ja milloin minkäkinlaisesta aallosta tai kortista tai tuntemuksista sitten soittajille totuuksia tai epätotuuksia tai muuta sieltä työnnetään, mennään hyvinkin monenlaisten asioitten rajoilla, joita jotkut voivat pitää vähämerkityksisinä, mutta näistäkin on jo todettu hyvin ikäviä seurauksia ja koukuksia monille.

Sitten nopeasti vielä tästä valemediasta ja median totuudellisuudesta: On yksi asia, mitä kerrotaan, toinen asia, miten kerrotaan, ja kolmas asia vielä, mitä jätetään kertomatta. Tulevaisuusvaliokunnassahan pyysimme myös median tutkijoita sinne, ja he totesivat, että Suomeenkin tämä valemedia on tullut myös isojen kanavien kautta ja kyllästämistä, tämäntyyppistä, on myös meillä. Toivoisin, että media olisi meillä laadukas media, joka pitää [Puhemies koputtaa] kunnia-asiana välittää oikeaa, monipuolista tietoa jatkossakin.

15.18 Markku Rossi kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys kokonaisuudessaan eli laki tietoyhteiskuntakaaren muuttamisesta on monellakin tapaa erinomainen. Se edustaa myös Sipilän hallituksen johdonmukaista linjaa normien purkamisesta. Se näkyy esimerkiksi radiolupien myöntämisessä tai mainonnan rajoitusten poistamisessa. Nämä ovat toimenpiteitä, jotka palvelevat ei ainoastaan kohderyhmää vaan myös niitä yrityksiä, jotka siellä käytännössä toimivat. Kansalaisten kannalta myös näkö- ja kuulovammaisten palvelujen parantaminen on ilman muuta paikallaan ja hyvä askel eteenpäin.

Se, miksi tänä päivänä todellakaan kaikki kaupalliset tv-kanavat eivät näy sillä lailla kuin joko ovat ennen näkyneet tai niiden pitäisi näkyä, on suuri haaste meille yhteiskuntana. Jossakin vaiheessa puhelinoperaattorit olivat sitä mieltä, että jokainen rakentaa omat linkkinsä. Eduskunta kyllä lähti lopuksi siitä, että linkit voidaan tehdä, mutta kaikkien operaattoreiden on aina siihen saman kukkulan päälle mentävä — siitä tänä päivänä kyllä kiittävät, että ei ole menty siihen yleiseen kilpailuun. Miten tätä asiaa voitaisiin ratkoa eteenpäin, siinä on tietysti liikenne- ja viestintäministeriöllä ja alan viranomaisilla tehtävän paikka. Pystyykö eduskunta sitä edistämään jollakin lailla, sen aika näyttää.

Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin huomiota myös tähän asiaan, että mikä on tänä päivänä kaupallisten radioiden, tai nimenomaan kaupallisten paikallisradioiden, asema. Itsekin siellä 80-luvun jälkeisenä aikana työskennelleenä voin sanoa, että kyllä se huumaa ja se idea ja ajatus, joka perustui paikalliseen tekemisen kulttuuriin ja näin edelleen, on kadonnut hyvin pitkälti juuri tämän ketjuuntumisen myötä. Onko tälle jotain tehtävissä, se on kyllä vaikea asia. Ymmärrän kyllä kaupallisuuden ja sen, miten yhteiskunta voi sitä säädellä, mutta oleellista on tietysti, että ainakin niille toimijoille, jotka haluavat paikallisesti toimia, annetaan se mahdollisuus.

15.20 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Uskon, että aika hyvin se on selväksi tullut, että me kaikki kannatamme sitä, että meillä olisi hyvää ja turvallista mediaa, mutta jonkin verran haluaisin kyllä vielä jatkaa sitä pohdintaa, että samassa toimintaympäristössä pitäisi pystyä toimimaan samoilla pelisäännöillä. Tämä ei tällä hetkellä toimi. Tässä ollaan huolissaan siitä, säilyykö Suomessa muidenkin kuin Yleisradion tarjoama palvelu netissä taikka televisiossa. Iso kysymys on se, miten ne saavat katselijoita ja mitä niille maksaa oh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

jelman saattaminen esimerkiksi Katsomoon taikka Ruutu-palveluun, jotka toimivat samassa toimintaympäristössä kuin esimerkiksi virolaiset toimijat, ruotsalaiset toimijat, muut eurooppalaiset toimijat tai vaikkapa toimija Yhdysvalloissa. Silloin jos näissä olemme kovin kaukana toisista, täytyy katsoa, ettei käy niin — niin kuin tällä hetkellä on käymässä — että samassa toimintaympäristössä me säätelemme omia toimijoitamme huomattavasti tiukemmin sellaisilla säädöksillä, jotka aiheuttavat merkittävästi lisää kustannuksia. Silloin voi käydä niin, että me säätelemme lopulta itsemme hengiltä. Tämä on oikeastaan se viesti.

Itse kannatan sitä, että perinteisessä tv:ssä me pidämme kiinni siitä, että tiettyyn aikaan tulee tietynlaista ohjelmaa, se on ehkä tänä päivänä siellä vielä ihan toimivaa. Mutta kun me siirrymme internetiin tai siihen, että koti-tv:stäkin katsotaan tulevaisuudessa entistä enemmän tv-ohjelmia silloin kun itse halutaan — eli vaikka se vastaanotin on sama kuin tälläkin hetkellä, [Puhemies koputtaa] niin sieltä klikataankin ohjelmia satunnaisesti — silloin ollaan täysin toisenlaisessa [Puhemies koputtaa] toimintaympäristössä. Tähän toivoin itse myös ministeriltä vähän kannanottoa.

15.22 Outi Mäkelä kok: Arvoisa puhemies! Oikeastaan tuosta edustaja Heinosen puheesta halusinkin jatkaa: Juuri näin. Tänä päivänä se median käyttö ei ole enää siitä kiinni, tuleeko se Pikku Kakkonen tiettyyn aikaan sieltä televisiosta. Pienen lapsen äitinä olen todella iloinen siitä, miten hyvää tarjontaa esimerkiksi Yle tarjoaa lapsille. Mutta kun meillä on sitten tämä digitaalinen puoli, ne kännykät ja pädit, ja ne kulkevat aina mukana, niitä voi räplätä milloin missäkin ja sieltä lapset osaavat valita, tosi nopeasti oppivat sieltä valitsemaan, ohjelmia, niin siinä eivät välttämättä vanhemmat ehdi siihen mukaan. Pidän tosi tärkeänä sitä, että meillä tätä kriittistä medialukutaitoa edelleen kehitetään ja meidän osaamistamme siinä kasvatetaan, paitsi lapsilla myös meillä vanhemmilla ja opettajilla, se on erittäin tärkeää. Meillä on sitä vuodesta 2004, käsittäkseni, jo opetettu koulussakin. Mutta vielä varhaisemminkin voisi — miksei se voisi olla myös osa varhaiskasvatusta, tämä medialukutaidon opettaminen?

15.23 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Jatkaisin myös tästä edustaja Eestilän aloitamasta televisiokanavien sulkemisesta. Tietyllä tavalla nyt, digitaalisena aikana, se on vain pelkkä päätös. Aikaisemmin, silloin analogiakanavien aikana, oli kallista järjestää niitä kaistoja sinne, mutta nyt kun ne on digitaalisena aikana jo valmiiksi järjestetty, niitä suljetaan ihan tällaisen markkinatalouden takia. Pyytäisinkin nyt, kun on ministeri paikalla, miettimään ehkä just tämän tasa-arvon kannalta, miten tätä nyt voitaisiin edistää niin, että meillä olisi Suomessa nyt nykyaikana, digitaalisena aikana, paremmin kuin aikaisemmin, tasa-arvoisesti, yhteiskunnan alun perin jalalle panemia informaatiokanavia, televisiokanavia.

15.24 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Tanus kyseli hieman tarkennusta kritiikkiini lakiesityksen erääseen yksityiskohtaan eli siihen, että ehdotuksen mukaan Viestintävirasto voi evätä ohjelmistolupia tiettyihin syihin vedoten, jotka sanoin jo tuolta pöntöstä. En ole tämän kritiikkini kanssa ihan yksin, muun muassa Medialiitto on kanssani samaa mieltä, ja tämä ehdotus merkitsisi viranomaisen ennakollista puuttumista sananvapauteen. Siitä syystä Medialiitto vastustaa ehdotusta, koska se puuttuu suhteettomalla tavalla tiedotusvälineiden toimintaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

15.25 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Minä arvelen, että ministeri ainakin näyttää siltä, että aikoo käyttää tässä kohta puheenvuoron, joten päätin vielä tässä yhteydessä toistaa sen kysymyksen, joka tuli tuossa jo tovi sitten siitä kaupallisen sähköisen median tuen kohtalosta eli tästä rahasumman määrästä. Muistan tosiaan sen herättäneen keskustelua täällä eduskunnan salissakin tuossa ennen kesätaukoa.

Puhemies! Toivon todella vastausta myös siihen kysymykseen, minkä täällä aika moni edustaja nyt on esittänyt, että katsooko ministeri sen mahdolliseksi, että valiokunnassa voisi esimerkiksi nimenomaisesti tätä näkövammaisten, kuulovammaisten ja muiden palvelua ja sen säädösperustaa vielä tarkistaa. Toki ymmärrän, että eduskunnalla tietenkin on mahdollisuus joka tapauksessa valiokunnassa tätä muuttaa, mutta on aina hyvä kuulla josain vaiheessa ministerinkin näkemys asiaan.

Puhemies! Koska ministeri on täällä paikalla, olisi mielestäni tärkeää kuulla näihin vastaukset.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen, ja hänen jälkeensä ministeri Berner.

15.26 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Todella medialukutaitoa tulee opetella jo varhaiskasvatuksessa, koulu on liian myöhäinen vaihe lähteä opettelemaan tätä asiaa. Kouluissakin se pitää linkittää kaikkiin oppiaineisiin, se ei saa olla joku irrallinen aine, jossa sitä opiskellaan, vaan sen pitää olla osana kaikkea.

Toisaalta, asiahan koskee kyllä myös meitä aikuisia, ja me tarvitsisimme nyt paljon uusia työkaluja, joiden avulla voisimme näitä valeutisia tunnistaa. Sen takia haluankin vielä mainita, että Suomessahan käynnistyi vuonna 2014 tämmöistä joukkoistamista hyödyntävä vapaaehtoistoiminta, niin sanottu Faktabaari, jossa etsitään näitä valeutisia. Tätä Faktabaaria voi kuka tahansa kansalainen käyttää. Sehän on valittu vuonna 2014 Vuoden journalistiseksi teoksi, ja sen jälkeen se on saanut paljon tunnustuspalkintoja ja tunnustusmainintoja myöskin tuolla Euroopassa ja kansainvälisesti. Eli me tarvitsemme myöskin tämänkaltaisia työkaluja, joita sitten voisimme oppia käyttämään ja hyödyntämään, jotta valemedia ja valeutiset saataisiin paremmin hallintaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Äskен sovitusta poiketen — jos ministerille sopii — edustaja Kasvi vielä ja sitten ministeri.

15.28 Jyrki Kasvi vihr: Kiitos! Tästä mediakasvatuksesta kun puhutaan paljon, niin meidän täytyy muistaa se, että nykyajan lapset ja nuoret eivät ole enää passiivisia median kuluttajia vaan he ovat myös aktiivisia sisältöjen tuottajia. Eli mediakasvatus ei ole enää vain medialukutaitoa vaan myös mediakirjoitustaitoa. Sen takia minä olen usein sanonutkin, että esimerkiksi äidinkielen opetusohjelmaan tarvittaisiin ehdottomasti journalismin pelisäännöt, koska jonkun blogin kirjoittaja saattaa huomata, että hän onkin itse asiassa oikeudellisessa vastuussa siitä, mitä hän on mennyt kirjoittamaan alaikäisenä. Eli tämän halusin vain nostaa vielä tähän keskusteluun, ettei juututtaisi sinne vanhaan mediakasvatusajatteluun, vaan muistetaan, että me joudumme kasvattamaan heistä myös aktiivisia median tuottajia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja ministeri Berner, tarvittaessa vaikka 5 minuuttia. Tässä on tullut aika paljon kysymyksiä ja kommentteja.

15.29 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tietoyhteiskuntakaarta on todellakin uudistettava, kun toimintaympäristö uudistuu. Tässä ensimmäisessä vaiheessa on nytten niin sanotusti nopeasti muutettavia kokonaisuuksia. Työ jatkuu niin sanottuun kakkosvaiheeseen, jossa osa tulee sitten myöskin EU:n muutosten myötä, ja myöskin sitten, niin kuin edustaja Kasvi toi esille, kun EU:n digitaalinen sisämarkkina edistyy, tulee tarvetta uudistaa tietoyhteiskuntakaarta lisää. Elikkä edessämme on varsin mittava, kokonaisvaltainen uudistus, josta nyt käsittelyssä on ensimmäinen osa.

Myöskin esteettömyyden osalta työ jatkuu. Hallitus on tehnyt esteettömyyden osalta periaatepäätöksen, joka velvoittaa meitä huomioimaan esteettömyyden kaikilla tavoilla kaikessa lainsäädännössä, ja siihen myöskin pyritään jatkuvasti paremmin kiinnittämään huomiota. Esitys ei muuta yleispalvelulainsäädäntöä, joka sellaisenaan on voimassa, ja yleispalvelu on käyttäjän oikeus, johon voi myös vedota. Tässä Viestintävirasto on valvova viranomainen, ja silloin kun tulee tällaisia esityksiä kuin nytten muun muassa edustaja Savolalta, Viestintävirasto on se valvova viranomainen, joka tässä on tarvittaessa käytettävissä.

Viittomakieli on huomioitu Yle-laissa. Kaupallisilla medioilla ei ole tällä hetkellä kielivelvoitteita, ei minkäänlaisia, ei viittomakieltä mutta ei muitakaan. Ja tässä on nyt sitten toki se kysymys valiokunnalle, onko tähän kokonaisvaltaiseen ajatteluun tarvetta tehdä muutosta. Samalla on tietysti tärkeää pohtia sitä, miten kaupallinen media pystyy niitä velvoitteita huomioimaan, ja myöskin sitä, kuinka paljon se sitten saattaa vaikuttaa tarjontaan tai muihin ratkaisuihin. Tämä on ehkä peruslähtökohta tässä. Meillä on todellakin tekstityksivelvoitteita, ja niitä on tarkoitus edelleenkin käyttää ja itse asiassa laajentaa tämän tietoyhteiskuntakaaren osalta, mutta kielivelvoitetta ei ole lainkaan. Tämä on tietysti periaate, joka valiokunnassa on hyvä pohtia ja käydä läpi.

Olen henkilökohtaisesti hyvin sitoutunut molempiin Yle-työryhmiin sekä myöskin Harlimon työryhmän esitysten toimeenpanemiseen. Taloudellisten raamien puitteissa toki joudun itse toimimaan, ja palaan sitten tähän varsinaiseen kohtaan ja varmasti palaamme tässä salissa tähän kohtaan, kun LVM:n luokka on keskustelussa ja budjetti on julkinen 19. päivänä syyskuuta.

Valeutusten osalta nousi monia näkökulmia täällä keskustelussa, ja se on moninainen kokonaisuus, jota on hyvä arvioida useammasta näkökulmasta, toki myös meidän sananvapauden ja sananvastuunkin näkökulmasta. Sisäisen turvallisuuden strategiaa valmistellaan parhaillaan, ja siinä tullaan huomioimaan valeutusten vaikuttavuutta yhteiskuntaan ja sitä, mitä ne sitä kautta synnyttävät. Medialukutaitoon on kiinnitetty OKM:ssä huomiota, ja siellä on käynnistynyt hanke sitä varten.

Meillä toki tämä kilpailuympäristö muuttuu merkittävästi kaiken aikaa, ja se suuri haaste onkin, kun tehdään mittavia lainsäädäntöuudistuksia ja -kehikkoja, miten nämä pystyvät muuttumaan ja kehittymään jatkuvasti ajassa ja siinäkin huomioimaan tasapuolisen kilpailuympäristön rakentamista ja siihen liittyvää kehittämistä.

Edustaja Wallinheimo nosti täällä esille huolenaiheen siitä, että arpajaislain markkinointisäännösten ja kuvaohjelmalain lähetyksiaikojen koskevien säännösten rikkomista pidetään liian kevyenä perusteena olla myöntämättä ohjelmistotoimilupaa. Tätä huolta on todellakin Medialiitto tuonut esille, mutta samalla meillä sisäministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Poliisihallitus ja Viestintävirasto ovat omissa lausunnoissaan tulleet taas siihen joh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

topäätökseen, että sääntelyä tässä kohtaa tarvitaan. Tällä hetkellä Viestintävirastolla ei ole oikein mahdollisuuksia valvoa myöskään arpajaislain rikkomista nykyisillä perusteilla.

Mutta tässä on vielä paljon töitä tietoyhteiskuntakaaren äärellä tästä eteenpäinkin. Kiitän niistä evästyksistä ja näkökulmista, joita olen tähän saakka teiltä saanut ja joita huomioidin myöskin tulevassa valmistelussa. — Kiitos.

15.34 Kaj Turunen si: Arvoisa puhemies! Käytän nyt tilaisuutta hyväkseni, kun tiedän, että ministeri Berner ei poistu vielä ihan heti salista, ja palaisin tähän paikallisradioasiaan.

Paikallisradiot silloin 80-luvun alussa olivat hyvin paikallisia. Ne voivat olla pienen kaupungin alueella kuuluvia radioita, jotka keräsivät mainosmarkkansa ja sitä kautta myöskin toimintamenoihin varat lähialueelta. Kysyn oikeastaan ministeriltä sitä koskien, ihan lyhyen kysymyksen: Me olemme lupapuolella, muun muassa taksiliikenteen osalta ja monella muullakin alueella, helpottaneet lupakäytäntöjä. Miten on esimerkiksi näissä paikallisradiohommissa, onko ollut tällaisista kaavailua, että tästä luvitusjärjestelmästä voitaisiin päästä pois niin, että kaupallisia edellytyksiä parannetaan ja että sitä päätöksentekoa siirretään viranomaisilta enemmänkin sinne toimijoille? Jos haluaisi perustaa paikallisradioiden, niin hanke voi yksinkertaisesti kaatua, niin kuin kaatuukin tänä päivänä, siihen, ettei saada toimilupaa.

15.35 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Ymmärsin, että tähän sähköisen kaupallisen median uutistukiasiaan palaamme 19.9., mutta siitä huolimatta haluaisin tässä yhteydessä korostaa sen merkitystä. Minä toden totta toivon, että vaikka budjetti ei ole ehkä julkinen näiltä osin, niin voisitte kenties antaa signaalia sen suhteen, että tilanne olisi parantunut viime keväästä, koska silloin se huoli ainakin meillä nousi, että miksi ei sitouduta siihen tuen tasoon, mikä oli tämän edustaja Harkimon kunniakasta työtä tehneen työryhmän näkemys riittävästä tuen tasosta.

Käytän tämän puheenvuoron vielä siksikin, että täällä on paitsi ministeri myös hallituspuolueiden edustajia paikalla. [Oikealta: Totta kai!] Toivoisin, että viimeistään eduskuntakäsittelyssä, ellei nyt ole kohennusta jo saatu asiaan, voisimme sitten täällä eduskunnassa budjetin käsittelyn yhteydessä turvata tämän, koska täällä on mielestäni, puhemies, hienosti ja aivan oikealla tavalla käytetty puheenvuoroja kaikkialta siitä, kuinka tärkeää kuitenkin on se, että meillä on laajasti niin kaupallisen median kuin Yleisradion toimintaedellytykset turvattu. Tämä olisi yksi tärkeä, tässä tilanteessa hyvin tärkeä, osa sitä kaikkea, mitä nyt juuri tarvitsee tehdä. Nimenomaisesti, koska me tiedämme kaikki, että median toimintaympäristö on niin valtavassa, niin isossa haasteessa, juuri siksi, tähän aikaan, tässä ja nyt, olisi tärkeää ottaa huomioon edustaja Harkimon työryhmän työ.

15.37 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Paikallistoiminta ja paikallismediat: Muistan, kun sivistysvaliokunnassakin kävimme läpi sitä aikakautta, kun niitä tuli isolla tarjonnalla. Itse asiassa nämä uudet jakelukanavat ovat onneksi tarjonneet myös siihen aikaan hyvää vastausta, eli tänä päivänähan monella paikallislehdellä taikka paikallisilla verkkosivustoilla alkaa olla vähän samantyyppistä toimintaa. Itse asiassa sieltä löytyy keskusteluohjelmia, jotka ovat pelkästään äänellä, kuten radiota, sieltä löytyy keskusteluja ja reportaaseja, missä on tv-kuvaa, ihan samalla tavalla kuin tv-lähetyksissä, ja tässä paikallislehdet tekevät hyvää työtä. On ollut mukavaa huomata se, että monet näistä pienistä toimijoista itse asiassa pärjäävät mediakentässä aika hyvin tällä hetkellä, kun puhutaan suu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 82/2017 vp

rin piirtein vaikkapa oman kotikuntani paikallislehden tyyppisistä, muutamien tuhansien asukkaiden medioista. Niille on omanlainen tilansa löytynyt tässä globaalissakin media-kentässä, ja se on hyvä paikka.

Mutta tästä oikeastaan tullaan siihen tilanteeseen, että ei ole varmaan kauhean kaukana se tilanne, kun tulee pohdittavaksi, tarvitaanko enää lainkaan tällaisia lupia vaikkapa radio-toiminnan pyörittämiseen, sillä tällä hetkellä se on jo mahdollista... [Pia Viitanen: Heino-nen haluaa kaikista luvista eroon!] — Anteeksi? [Pia Viitanen: Työluvista eilen, ja nyt...] — Siis kun ajatellaan, että tänä päivänä internetissä tällaista toimintaa voi tehdä ja siellä on paljon tätä tarjontaa olemassa, ja kun aiemmin omassa puheenvuorossani totesin, että tv-vastaanottimet toimivat jo myös internetin vastaanottimina, niin silloin ei enää olla kau-hean kaukana siitä tilanteesta, että sisältöä tulee myös sinne kotisohvalle, ei pelkästään pu-helimeen ja iPadiin vaan myös tv:n kautta kotisohvalle, netin tubettajien ja muiden teke-mänä. [Puhemies koputtaa] Silloin tietysti täytyy pohtia sitä, tarvitaanko tällaista tiukkaa luvitusta lainkaan vai riittäisikö pelkkä valvonta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä ministeri Berner.

15.39 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa her-ra puhemies! Aivan lyhyesti: Radiotoimilupien osalta meillä on käynnissä toimialan kans-sa kierros, jossa pohditaan sitä, miten radiotoimilupien osalta menetellään seuraavan toi-milupakauden osalta. Me olemme nyt tehneet heille arviomuiston, ja siinä on 4—5 eri ske-naariota, ja nyt pyydämme toimialan kanssa yhteistyössä arvioimaan sitä, miten koko ra-diosektoria jatketaan tulevaisuudessa. Tavoite on päästä tämän vuoden loppuun mennessä yhteisymmärrykseen siitä, miten radioiden osalta tulevaisuudessa toimitaan. Tältä osin työ on valtavan kesken vielä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annet-tava lausunto.